

De Amsterdamse Deeldemocratie

een alternatief voor het nieuwe bestuurlijk stelsel van
Amsterdam

Beste Amsterdammer,

Ons lokaal bestuur staat onder druk.

Twee en een half jaar geleden werden de stadsdeelraden vervangen door bestuurscommissies met minder bevoegdheden en minder leden. Nu misbruikt het college van Amsterdam de evaluatie van de commissie Brenninkmeijer over het functioneren van het bestuurlijk stelsel om ook deze bestuurscommissies af te schaffen. Het college trekt hiermee het hele stadsbestuur naar de Stopera en maakt een einde aan een lange geschiedenis van lokale tegenmacht. Aan het versterken van de participatiedemocratie zegt het college later toe te komen. De Piratenpartij gelooft niet in deze kunstmatig aangebrachte scheiding van de participatiedemocratie en de vertegenwoordigende democratie.

Dit is ons alternatief.

Een visie op een Amsterdamse democratische structuur en cultuur waarin de participatiedemocratie en de vertegenwoordigende democratie elkaar versterken. Een democratie waarin de macht niet wordt bevochten maar gedeeld: Tussen bestuurders, gekozen volksvertegenwoordigers en de Amsterdammer, tussen de Stopera en de stadsdelen. Met lokaal bestuur dicht bij de Amsterdammer, veel invloed van de bewoners van onze mooie stad, minder politiek en meer democratie.

Jelle de Graaf,
Piratenpartij Amsterdam

22 januari 2017

Deel 1: Achtergrond, context en uitgangspunten

Achtergrond bestuurlijk stelsel

Sinds de invoering van de gekozen besturen van Osdorp en Noord in 1981 kent Amsterdam een rijke geschiedenis van lokaal bestuur. Er zijn in de loop der jaren verschillende systeemwijzigingen geweest en enige spanning tussen lokale en stedelijke belangen was niet ongewoon. Door de jaren heen was het uitgangspunt altijd het idee dat bestuur in een zo grote en diverse stad als Amsterdam er beter van wordt als lokale bestuurders dicht bij de bewoners een deel van de beslissingen nemen.

Na het aanpassen van de gemeentewet in 2012 werd Amsterdam opnieuw gedwongen haar bestuurlijk stelsel aan te passen. De stadsdelen werden vanaf de verkiezingen in maart 2014 vervangen door bestuurscommissies met een beperkt aantal taken en leden.

In de zomer van 2016 presenteerde de commissie-Brenninkmeijer haar evaluatie van het bestuurlijk stelsel. Zij concludeert dat de gemeente een naar binnen gekeerde bestuurscultuur heeft die onder andere wordt veroorzaakt omdat bestuurscommissies een 'dubbelmandaat' hebben: Bestuurscommissieleden worden aan de ene kant gekozen door de bewoners van hun stadsdeel maar moeten aan de andere kant opereren binnen stedelijke kaders. De commissie-Brenninkmeijer beveelt daarom aan bij de komende verkiezingen de bestuurscommissies niet langer via verkiezing te vormen. Ook adviseert zij de politieke cultuur te veranderen door de vertegenwoordigende democratie en de participatiedemocratie met elkaar te verbinden en de houding en het gedrag van alle betrokken spelers onderwerp van reflectie te maken.

In reactie op het advies van de commissie heeft het college een voorstel op hoofdlijnen gedaan voor een nieuw bestuurlijk stelsel. Hierin worden de gekozen bestuurscommissies afgeschaft en vervangen door door het college zelf benoemde dagelijks bestuurders. Deze worden geadviseerd door gekozen 'adviescommissies' van bewoners zonder controlefunctie of formele macht. Over het verbinden van de participatiedemocratie en de vertegenwoordigende democratie wordt niet gerept.

Maatschappelijke context:

Steeds minder mensen komen opdagen bij verkiezingen. Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen stemde maar de helft van de kiesgerechtigde Amsterdammers. Het vertrouwen in de politiek bevindt zich op een dieptepunt.

Daar tegenover staat dat het vertrouwen in de mogelijkheden van democratische

instituties onverminderd groot is en Amsterdammers mondig en betrokken zijn als altijd. Een netwerk van betrokken Amsterdammers is door de hele stad maatschappelijk actief en met veel kennis en passie betrokken bij het Amsterdams bestuur. Dit vraagt om een nieuwe visie op democratie. Waarin gewerkt wordt aan het herstellen van verloren vertrouwen in de politiek en oude instituties worden verbonden aan nieuwe netwerken.

Uitgangspunten van de Amsterdamse deeldemocratie

In de deeldemocratie die wij voor ogen hebben is de macht niet iets om te bevechten maar om te delen. Tussen bekwame bestuurders, gekozen volksvertegenwoordigers en gewone Amsterdammers en tussen de Stopera en de stadsdelen. De partijpolitieke polarisatie relativeren we met op consensus gerichte vormen van bewonersparticipatie. Bestuur vindt zo dicht mogelijk bij bewoners plaats.

Uitgangspunten van de deeldemocratie zijn:

- Het delen van macht tussen gekozen volksvertegenwoordigers, bestuurders en de bewoners van Amsterdam.
- Het delen van macht tussen de centrale stad en de stadsdelen.
- Lokaal bestuur waar het kan, centraal bestuur waar het moet.
- Het depolitiseren van bestuur.

Deel 2: De Amsterdamse Deeldemocratie

Het bestuurlijk stelsel en democratische tools van de Amsterdammer

In de deeldemocratie van de Piratenpartij delen bestuurders en volksvertegenwoordigers de macht met gewone Amsterdammers. Tussen de vertegenwoordigende democratie en de participatiedemocratie bestaan geen harde grens, ze lopen in elkaar over. De indeling van het bestuurlijk stelsel en de democratische handvaten die we de Amsterdammer aanreiken bekijken we nadrukkelijk in samenhang.

Bestuurlijke structuur:

De Piratenpartij kiest ervoor om de gekozen bestuurscommissies met lokaal mandaat te laten bestaan. Wij geloven dat in een zo grote en dynamische stad als Amsterdam lokale tegenmacht een vereiste is. We gaan hiermee in tegen het advies van de commissie Brenninkmeijer. Niet de door het 'dubbelmandaat' ontstane machtsstrijd tussen de stadsdelen en de centrale stad is volgens ons de oorzaak van problemen met het functioneren met het huidige bestuurlijk stelsel. Strijd tussen lokale en stedelijke belangen kan juist zorgen voor betere besluiten. De overgepolitiseerde cultuur in het Amsterdams bestuur, zowel lokaal als stedelijk, vormt de kern van het probleem. De Piratenpartij pakt dit aan door overgepolitiseerde onderwerpen bij de bestuurscommissies weg te halen en meer beslissingen bij de Amsterdammer zelf neer te leggen.

Gekozen bestuurscommissies:

Tegelijk met de verkiezing van de gemeenteraad worden de zeven bestuurscommissies van de stadsdelen gekozen. Zij besturen binnen ruim geformuleerde stedelijke beleidskaders op een aantal onderwerpen hun stadsdeel. Binnen de huidige gemeentewet kunnen bestuurscommissies geen eigen beleid maken. Het is dus de belangrijke verantwoordelijkheid van college en gemeenteraad de stedelijke beleidskaders zo te formuleren dat lokaal maatwerk mogelijk is.

Stadsconferentie:

Na de verkiezingen organiseert de gemeente een stadsconferentie. De gemeenteraad bepaalt hier samen met betrokken Amsterdammers vijf stadsprioriteiten voor de komende vier jaar. Jaarlijks wordt bij de begrotingsbehandeling stilgestaan bij de voortgang op deze prioriteiten. Ook bepalen de aanwezige bewoners samen met de gemeenteraad welke onderwerpen zo politiek gevoelig liggen dat de macht daarover de komende vier jaar volledig bij de gemeenteraad en het college moet liggen.

De Piratenpartij wil beslissingen over politiek gevoelige en polariserende onderwerpen weghalen bij gekozen partijpolitici en zoveel mogelijk laten nemen door Amsterdammers zelf. Internationale voorbeelden laten zien dat bewonersfora van gelote groepen burgers goed in staat zijn breed gedragen consensus te vinden over politiek gevoelige onderwerpen. Zolang er geen landelijke wetgeving is die besluitvormende bewonersfora mogelijk maakt moet de gemeenteraad zich aan het begin van haar vier jaar committeren aan het uitvoeren van de uitkomsten van bewonersfora die zich houden aan vooraf bepaalde procesafspraken.

Stedelijk bewonersforum:

1/200e van de kiesgerechtigde Amsterdammers of 1/3e van de leden van de gemeenteraad kan over een enkelvoudig en politiek gevoelig onderwerp dat geen invloed heeft op de begroting een besluitvormend burgerforum bijeenroepen. Dit burgerforum bestaat uit een groep van 100 gelote Amsterdammers die een afspiegeling vormen van Amsterdam (opleidingsniveau, gender, stadsdelen, etnische achtergrond).

Lokaal bewonersforum:

1/100e van de kiesgerechtigde Amsterdammers in een stadsdeel of wijk binnen dat stadsdeel of 1/3e van de leden van de bestuurscommissie van dat stadsdeel kan over een enkelvoudig en politiek gevoelig onderwerp dat geen invloed heeft op de begroting een besluitvormend burgerforum bijeenroepen. Dit burgerforum bestaat uit een groep van 100 gelote bewoners van het betreffende gebied die een afspiegeling vormen van de bewoners van dat gebied (opleidingsniveau, gender, etnische achtergrond).

Financiën:

Wie betaalt, bepaalt. De Piratenpartij wil de Amsterdammer daarom een grote rol geven in het bepalen van de gemeentefinanciën. Voor het maken van een samenhangende begroting is overzicht over alles dat er speelt in de stad en specifieke kennis en kunde een vereiste. Daarom laat de Piratenpartij jaarlijks een begrotingsforum loten dat instemming moet geven aan het begrotingsvoorstel van college en de gemeenteraad. Zo worden het college en de gemeenteraad gedwongen de Amsterdammer te overtuigen van haar overwegingen. Zolang er geen landelijke wetgeving is die een besluitvormend begrotingsforum mogelijk maakt moet de gemeenteraad zich aan het begin van haar vier jaar committeren aan het uitvoeren van de uitkomsten van het begrotingsforum.

Begrotingsforum:

Jaarlijks wordt een groep van 1000 Amsterdammers geloot die een afspiegeling vormen van Amsterdam (opleidingsniveau, inkomen, gender, stadsdelen, etnische achtergrond). Zij vormen een begrotingsforum. Na een aantal sessies moeten zij instemmen met de begroting zoals die door het college, na aanpassingen van de gemeenteraad wordt voorgesteld. Bewoners hebben hiermee dus het laatste woord over de gemeentebegroting.

Gebiedsplannen:

In de gebiedsplannen wordt vastgelegd wat er in de 22 gebieden van West het komende jaar meer, minder of anders gedaan gaat worden. De gebiedsplannen worden samengesteld door bewoners. Dit gebeurt zowel op meer klassiek ingerichte bewonersavonden waar de gebiedsambtenaren ideeën ophalen als via een online consensus- en besluitvormingstool. Bewoners bepalen hier niet alleen zelf welke onderdelen er in de gebiedsplannen terechtkomen, maar ook wat hun (financiële) prioritering is.

Advies en reflectie:

Om bubbeldenken te voorkomen en een brug te slaan tussen de systeemwereld van het Amsterdams bestuur en de leefwereld van de Amsterdammer voeren we een schaduwraad van burgers in. Om Amsterdammers de kans te geven de gedachte van hun stads- en buurtgenoten te peilen voeren we een wijk- en buurtadvies in. We kiezen nadrukkelijk voor een adviserend advies waar meer dan twee antwoorden mogelijk zijn en niet voor bindende referenda met harde ja-nee vragen.

Schaduwraad:

Jaarlijks wordt een groep van 45 Amsterdammers geloot die een afspiegeling vormen van Amsterdam (opleidingsniveau, gender, stadsdelen, etnische achtergrond). Zij vormen dat jaar de schaduwraad die de gekozen gemeenteraad volgt, eens per maand samenkomt en de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd van advies dient.

Wijkadvies:

Bewoners kunnen een wijkadvies afdwingen. Hiervoor hebben zij de steun nodig van 250 inwoners van het gebied waarover het bewonersadvies gaat. Met ondersteuning van de bestuurscommissie van het stadsdeel waarin het gebied ligt bepalen de indieners de vraagstelling en mogelijke antwoorden van het wijkadvies. Om een zo goed mogelijk beeld van de wensen van de wijk te krijgen is het nadrukkelijk mogelijk dat meer dan twee antwoorden op de adviesvraag mogelijk zijn.

Buurtadvies:

Bewoners kunnen een buurtadvies afdwingen. Hiervoor hebben zij de steun nodig van 50 bewoners van de buurt waarover het bewonersadvies gaat. Met ondersteuning van de bestuurscommissie van het stadsdeel waarin de buurt ligt bepalen de indieners de vraagstelling en mogelijke antwoorden van het buurtadvies. Om een zo goed mogelijk beeld van de wensen van de buurt te krijgen is het nadrukkelijk mogelijk dat meer dan twee antwoorden op de adviesvraag worden gegeven.

Agendasetting:

Een cruciaal onderdeel van het bepalen van gemeentebestuur is de macht om onderwerpen op de politieke agenda te zetten. Door deze macht te delen met Amsterdammers vergroten we hun invloed aanzienlijk en slaan we een brug tussen de systeemwereld van het gemeentebestuur en de leefwereld van de Amsterdammer.

Agendasetting gemeenteraad:

Op een online platform kunnen Amsterdammers discussiëren over onderwerpen waarvan zij vinden dat de Amsterdamse politiek die moet behandelen. Eens per maand komt het onderwerp met de meeste stemmen automatisch op de agenda van één van de raadscommissies.

Agendasetting bestuurscommissies:

Op een online platform kunnen Amsterdammers discussiëren over onderwerpen waarvan zij vinden dat hun stadsdeelpolitici die moet behandelen. Eens per maand komt in elk stadsdeel het onderwerp met de meeste stemmen automatisch op de agenda van de bestuurscommissie.